

1961) i segons *AlcM* també pronúncia existent amb aquest caràcter a Mallorca (ignorat pels diccs. balears: Figuera, Amen., Tarongí i Febrer Cardona donen tots *capatàs* però cap no es refereix a tal variant); també pel migjorn de Val. (com a variant en Escrig, 1851) i MGadea: «pa sorts de conveniència, el Sort de Benissanó; puix segurament és el tipo, el modèlo y el *capotaç* de tots», *T. del Xè.* ¹² En els versos d'un vell cadaquesenc lleigeixo: «les ones li formen cavalls / quan rompen i es *capte-llen*» (Avi Fitmo programa de Festes, a. 1974, v. 80d), ben cert suspecte d'errada tipogràfica, en una ed. poc acurada, però aquesta variant ribagorçana fa que ens hàgim de guardar d'assegurar-ho així. — ¹³ «*Lou caddet d'Arrouye*: Leyende de la Bat d'Azú en Bigorre», obra del poeta bigordà Camelat (*Be-line*, 16). — ¹⁴ No prosperà l'intent de MilàF. de restaurar aquest *cabdell*, massa arcaic, per a la llengua literària moderna: «Bernart de la reguarda n'és lo *capdell* / un esbars capdellava de jovencels», ²⁰ *Mort de Galind*, ed. Gili, 299, v. 5. El que es va usar molt, durant el S. XIX, és una forma *cabdill*, en realitat quasi tan castellana com *caudillo* (cast. ant. *cabdiello*). En els nostres dies això ha quedat desprestigiad, i esperem que l'horrenda memòria d'un llarg i vergonyós període colgui del tot aquest lleig castellanisme. Es diu *capitost*, *capdavanter*. — ¹⁵ Lavaud-Nelli tradueixen «housoir ou tête-de-loup», cf. el sobrenom del nostre *Cap-d'Estopes*; és clar que el context no s'oposaria a una comparació amb una cabeça d'alls, etc. — ¹⁶ En ús viu com a apel·latiu: «el camí --- us portarà fins a un *cabeçol* ---», Hidalgo Gadea i Gómez Senent, *ACCV* VIII, 58. — ¹⁷ *AlcM* diu que els pagesos d'Eivissa diuen *capsòtol* en lloc de *capsoto* ultracorecció evident i que deu ser rara quan ni Macabich ni PzCabrero ho esmenten; també diu que es pronuncia amb *o* oberta, contradictoriament com hem vist per Macabich. La informació d'*AlcM* d'Eivissa és menys directa que de Men. i sovint poc fidedigna (veg. *véndà* E. T. C. II, 220-2). — ¹⁸ La pron. rossellonesa és *La Creu askəd-zádə*, Elna; «té l'orella *askəd-zádə*», Sallagosa, 1959-60. A Eivissa «recortar; cortar el juego de naipes», PzCabrero. — ¹⁹ Amb aquesta idea es deu usar en la dita proverbial menorquina «amor de mussons — ⁴⁵ barretada de prop i *escabussada* de lluny» (Camps Merc. I, 287) que implica un acte hostil, comparable per tant a l'acció de abordar el gos a algú. — ²⁰ «*Capuzón* de la Virgen pura, / que no me dé frío ni calentura», formuletta que recitaven els noiets a Bédar, c. 1920, abans de capbussar-se en una bassa. — ²¹ Tinc també anotat un *eskabusó* a Carcaixent (1962). — ²² La definició «pastro uniforme en un predio» que dóna per a *capigual*, a la V. d'Àneu, deu ser un simple malentès de Pol (p. 13). ⁵⁵ ²³ Es refereix sovint, en efecte, a molins; *AlcM* cita un molí anomenat *Capdaigua*, a dues hores de Figueres, i com a cognom de l'Alt i Baix Empordà. — ²⁴ Resten alguns entrebancs fonètics, potser importants, segurament no decisius. El pas de -gz ⁶⁰

a -dz (d'on en part -d-, -t) crec que no ho fóra. La caiguda de la -r- o -d- de *Cabodez* en *Caboet* és menys clara. Possiblement transposició *Cabodez* > *Cabozed* > *kabodēd* > *Caboet*, etc. També es pot explorar la possibilitat (ja més problemàtica) que d'ací surtin, a més, *Caborreu* i *Caborriu*, de què parlo en E. T. C. II, 33; I, 45; almenys és cosa certa que tant *Caborreu* i *Caborriu* com *Caboet* són noms fluvials (no sols de poblacions) i de la mateixa comarca (la pretesa documentació *Caput Rivi* atribuïda a 819 no és més que suposada, una pseudo-etimologia de Mn. Segura). Tanmateix, d'aquests, sembla explicació més raonable fer-los venir d'una construcció genitiva CAPUT RECI 'cap de rec', que té el mateix sentit (veg. testimonis de b. ll. *capud rego* i cat. *cap-rec* en Bast.-Bass., s. v. *caput*, etc.) en part amb metafonía de la E per la I. — ²⁵ Sembla que d'ací deriva Baix Maestr. *descabalsar* «llevar a u la idea que té o deuria retenir», «desviar a uno de su idea» (GaGirona) a base de la idea de 'alçar el cap content o persistent' (d'on el negatiu *des-cap-alçar*); eiv. «descabelsat: atolondrado» (Pz-Cabrero). — ²⁶ Això no és llatí, potser sí baix llatí; més aviat, però, es tracta del fr. *capiteux* 'que puja al cap' parlant de vins, etc.; ¿potser, doncs, és un terme fabricat en llatí per metges del Renaixement? De tota manera sembla que és autèntica i no recent l'existència d'un b. ll. *capitosus* en aquell sentit, car hi ha un it. antiq. *capitoso* usat per un parell d'autors dels Ss. XIV-XVI en aquell sentit, que també es troba antigament en el fr. del S. XIV i Eiximenis usà repetidament *capitositat* 'sobergueria'. — ²⁷ Els Beni-al-Qabúrnú foren un llinatge de literats i visirs dels Aftàssides, la dinastia dels reietons de Badajoz en aquesta època. Com observa Dozy (*Supl.* II, 302), això és una prova terminant que la definició que *RMa.* dóna al mot no es pot pendre al peu de la lletra: no podien anomenar-se 'els fills del triangle' però sí els de 'l'home del gran cap o caparrut, del capgròs'. — ²⁸ Aíssi co-l peis qui s'es-laiss' el *cadorn* (qui cerca lo *chandorn*) (ed. Appel, 1915, XII, 8) ha de ser «le poisson qui s'élançe sur le têtard», car vol dir el que mossega l'esquer o capgròs que li han posat enastat en un ham per pescar-lo. — ²⁹ La relació entre *cabidournat* i *cabdournat* és la mateixa que entre *cabidell* i *CABDELL* (supra), aquells mantinguts més pròxims al tipus etimològic. Potser aquest nom s'havia estès fins a l'Aude, on hi ha el *Mas de Cabournac* en el terme de Padern (Sabarthès). — ³⁰ Per més que *RMa.* el glossi com a *triangulus* laònicament; sigui que es tracti d'algun objecte gràfic caracteritzat per una forma de caparró, com l'accent circumflex o potser d'algun objecte tècnic, potser l'instrument de l'art de construcció que Simonet troba anomenat en fonts mossàrabs *murčikal*, o sigui 'ratapinyada', i que Simonet grava allí en forma de triangle i recorda en efecte una ratapinyada penjada, segons llurs hàbits, de cap per avall; tenint també en compte que aquesta recorda, amb la seva caracterís-